

**R. P. Georgii De Rhodes Avenionensis, È Societate Iesv,
Philosophia Peripatetica, Ad Veram Aristotelis Mentem**

Rhodes, Georges de

Lvgdvni, 1671

Sect. ij. De beatitudine formali.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95638](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95638)

Quæst. II. Sect. II. de Beatitudine formali. 539

in eo, & per ipsum sint omnia, imò ipse sit omnia aternè, immensè, infinitè: ipse perfectè possideri potest ab homine, ipse stabiliter est indefectibilis. cuius possessio non solum est iucundissima, sed perfectissima etiam quies est. Quæ omnia pulcherrimè probant Valentia 1. 2. *disp.* 1. q. 2. Theophilus *disp.* 1. q. 3. art. 1.

SECTIO II.

De beatitudine formali.

Aristot. lib. 10. *Eth.* cap. 7. & 8.

Explicato beatitudinis obiecto, qui est finis ultimus ut res, superest ut ipsa explicetur beatitudo, quæ est finis quo, seu possessio & usus rei, quæ est finis. De hac enim præcipuè controuertitur primò, qualis esse debeat formalis illa beatitudo: secundò, utrum illa sit operatio: tertio, quanam operatio sit formalis beatitudo. Quæ tria plenè tradita sunt 1. 2. cum S. Thoma: hic ex Aristotele pauca dicere satis erit.

§. I.

Qualis vnuerſim esse debeat formalis beatitudo.

Vnio & possessio. **C**ertum est primò, beatitudinem formalem communiter ab omnibus definiti, *Est vnio cum summo bono, ex qua sequitur perfecta eius possessio.* Significat autem vnio illa & possessio, id quo summum bonum ita efficitur nobis præsens, ut eo toto perfectè possimus frui; quia nulla res supposito à nobis distincta, potest esse nobis bona, nisi sic applicetur nobis & coniungatur, ut ea frui possimus, & percipere commodam omnia, quæ possunt ex ea percipi: per beatitudinem certum est summum bonum esse maximè bonum hominis: ergo per beatitudinem summum bonum sic debet vniri & fieri præsens homini, ut percipere possit totam suauitatem, & omnia comoda, quæ possunt ex eo percipi; quæ vocatur vnio & possessio. Tunc videlicet possidetur aliquid à nobis, quando illud ita est in nostra potestate, ut pro arbitrio eo possimus frui, & percipere omne illius commodum & delectamentum. Tunc videlicet donum possideo vel pecuniam, quando illa ita est in mea potestate, ut percipere possim omne commodum illius. Quia verò non eadem est natura rerum quæ possidentur, neque possunt earum comoda eodem modo percipi, ita solet illarum possessio fieri diuerso modo: pecunia possidetur, cum uti ea possumus ad commutationem; oculis possidetur pulchritudo, musica auditu, gustatu sapor, quia sic eorum commodum percipitur.

Igitur formalis beatitudo est possessio perfectissima, quia per beatitudinem formalem summum bonum expellere debet ab homine omnem miseriam, & satiare illius appetitum; hoc autem fieri nequit nisi summum bonum sic in potestate sit ipsius beati, ut totam percipiat eius suauitatem: ergo summum bonum sic est in beati potestate, ut totam eius percipiat suauitatem. Igitur summum bonum vnitur beato, & possidetur à beato.

Multiplex vnio Dei cum beato. Certum est primò, multipliciter cogitari posse, quod homo vnatur cum summo bono, ut latius explicant Theologi. Prima vocatur vnio dependentiæ; cum enim homo perpetuè & essentialiter dependeat à Deo, ei etiam coniungi perpetuè debet, rediturus statim in nihilum, si esset aliquid me-

Adium, quod Deum ab homine diuideret, sicut interposito inter nos & solem corpore opaco, statim tenebræ fiunt. Secunda est vnio per immensitatem, quæ scilicet Deus omnibus rebus & spatiis intimè præsens est, & interminabiliter infusus & circumfusus. Tertia est vnio per gratiam, quæ pretiosissimum donum est, sic faciens homini præsentem Deum, ut si per impossibile non esset utique præsens, intimus tamen esset homini, cumque sua consignaret similitudine, sua protectione firmaret. Quarta est vnio per hypostasin, quæ duæ naturæ, diuina & humana, sic conueniunt in vnâ personam, & in ea sic connectuntur, ut communicent inuicem omnia bona sua, & actus suos, sitque caro deitatis focia; Deitas humanitatis cognata, propter vnitatem personæ. Quinta vocatur à nonnullis Theologis vnio per illapsam diuinæ substantiæ in animam, quam vocant transformationem & transitum hominis in suum principium, à quo fluxit, & in ideam, à qua prodiit. Quæ quomodo intelligi possint, dixi alibi. Sexta demum vnio est per operationem, quæ nimirum beatus sic attingit Deum, ut habeat eum præsentem, & in potestate sua, totamque suauitatem, ac omnia comoda percipere possit, quæ possunt ex eo percipi. His positis,

Difficultas est, qualis sit vnio illa hominis cum Deo, quæ hominem facit Dei possessorem, Deum verò possessionem & hæreditatem ipsius hominis, in qua est formalis beatitudo; non enim est vnio illa dependentiæ, vel per immensitatem, quæ communis homini est etiam cum aliis rebus existentibus; non vnio per gratiam, quam omnes habent iusti etiam viatores; non vnio per hypostasin, soli Christo propria, hæredi bonorum omnium diuinorum. Vnde manet, ut beatitudo sit vnio cum Deo per actum aliquem primum, vel per solam operationem.

§. II.

Utrum beatitudo formalis sit aliqua operatio.

Dico primò, formalem beatitudinem non esse donum vltimum creatum, qui sit actus primus; sed esse necessariò aliquam operationem immanentem, elicitam ab ipso Beato, in parte intellectuâ residentem, non autem in parte vegetante vel sensitua. Tres partes habet conclusio.

Prima soli operationi tribuens rationem beatitudinis approbatur ab omnibus Philosophis & Theologis. Probaturque multis rationibus ab Aristotele *primò Ethic.* c. 7. & 8. & 10. *Ethic.* c. 6. Prima sit ex *cap. illo* 7. Totum bonum hominis consistit in proprio illius opere, si sit aliquod proprium illius opus: sed datur proprium aliquod eius opus: ergo totum bonum hominis consistit in aliquo eius opere. Maiorem probat inductione; ut enim modulatoris, cæterorumque artificum, & eorum omnium, quorū est aliquod opus actione bonum, & id quod se habet, in opere ipso videtur consistere. Minorem autem hoc modo probat: *Fabrice igitur, aut sutoris opera sunt quedam & actiones; hominis autem nullum est opus, si est otiosus?*

Secunda ratio habetur *cap. 8.* Illud solum est beatitudo, quod solum efficit hominem bonum: nullus actus primus efficit bonum hominem & laudabilem; fieri enim potest, ut habitus quidem, etsi inest, nullum efficiat bonum, ut in dormiente, vel etiam eo qui otiosus quodammodo factus fuerit. **U**t autem operatio nihil efficiat boni, fieri nequit, qui

Conclusio bimembris.

Beatitudo est operatio.

Prima ratio.

Secunda ratio.

qui namque operatur, aget utique necessario, & bene etiam aget: atque ut in Olympia, non ij qui sunt elegantissimi formâ, præstantissimi robore; sed ij qui decertant, coronis donantur; sic & qui bene agunt, eorum quæ sunt in vita pulchra, bonaque compotes fiunt.

Tertia ratio.

Tertia ratio est lib. 10. cap. 6. Felicitas non potest esse in dormiente, & eo qui magnis in calamitatibus constitutus est: habitus autem, & quiuis actus primus esse potest in quolibet dormiente, vel etiam in eo qui versatur in maximis ærumnis: felicitas ergo non est aliquis actus primus.

Quarta ratio.

Quarta ratio habetur lib. 1. magnorum Moralium. In usu, inquit, & actione felicitas sit oportet; nam in quibus habitus est, in his actio & usus finis est. Unde argumentari licet. Beatitudo est necessario ultima hominis perfectio, quia illa acquisita nihil superest homini quod optet. Ultima perfectio non potest esse aliquis actus primus, sed necessario est actus secundus; ad eum enim actus primus semper ordinatur: ergo beatitudo est operatio. Deinde beatitudo, ut dixi, possessio est summi boni, quâ videlicet summum bonum ita est in potestate ipsius beati, ut degustet totam eius suavitatem: huiusmodi possessio est sine dubio aliqua operatio, quia possessio est vitalis quidam gustus & sensus bonorum diuinorum, quæ operatio quædam est: ergo beatitudo est operatio.

Qualis operatio sit beatitudo.

Secunda pars negat, beatitudinem esse posse operationem transeuntem, à solo Deo elicitam, aut etiam operationem partis vegetantis, aut sentientis; sed esse necessario immanentem, creatam, ab ipso beato elicitam, partis intellectiue: quæ omnia probant Aristotelicæ rationes. Sola operatio propria hominis ut homo est, potest esse beatitudo; quia ut habetur 10. Ethic. c. 7. absurdum esset, si homo non suam, sed alterius vitam expeteret; quod enim naturâ unicuique proprium, id optimum unicuique & iucundissimum est: sed homini ut homo est, maxime propria est cognitio intellectiua primi entis, non operatio transiens, aut sensitiva. An enim (inquit 1. Ethic. c. 7.) quemadmodum oculi, pedes, manus, & demum uniuscuiusque membri opus quoddam exeat; sic etiam hominis opus aliquod statueret aliquis posse? Quodnam igitur hoc erit? Num vivere commune cum ipsis etiam brutis est, &c. Ergo illa operatio partis intellectiue est beatitudo.

Reliqua igitur est actiua quadam vita eius, quod ratione præditum est; id est vita, quæ ab ipsa proficiscitur mente, quâ quidem maxime homo est, ac proinde vita est felicissima.

Quod autem illa operatio debeat esse creata, & ab ipso elicita beato, probari solet à Theologis contra nonnullos, qui volunt hominem fieri beatum vnione diuinæ intellectiōis cum intellectu beato, vel etiam per verbum mentis productum à solo Deo. Quæ duo latius eo loco reiciebam; vnio enim cum intellectu mediata tantum esse potest in ipso Christo; in aliis beatis nulla prorsus est, nisi localis; & implicat ut per diuinam intellectiōem homo sit intelligens, cum intellectio sit essentialiter vita, non est autem vita nisi ubi est operatio immanens ab ipso elicita viuente. Quo etiam argumento probatur, beatitudinem esse operationem insulam à solo Deo; sic enim beatus non intelligeret; cum non operaretur vitaliter.

Prima obiectio.

Obiicitur primò contra priorem partem. Beatitudo formalis est maxima hominis perfectio; nam sicut obiectiua beatitudo est summum hominis bonum, ut res; sic formalis beatitudo est

A summum bonum ut possessio: actus secundus non potest esse summa hominis perfectio, quia potentia licet ordinetur ad operationem, ea tamen perfectior est: ergo beatitudo non est actus secundus.

Respondeo distinguendo primam maiorem. Beatitudo est maxima perfectio absolute, negatio est maxima perfectio in ratione usus & possessionis, concedo: operatio autem est maxima perfectio, quæ haberi possit in ratione usus & possessionis.

Obiicitur secundò. Beatitudo formalis possessio est summi boni; operatio autem immanens non est possessio rei, quæ videtur & amatur; quod enim videt aliquis aut amat, non necessario possidet.

Respondeo operationem immanentem, quæ versatur circa summum bonum, esse veram summum boni possessionem & vnionem cum ipso; quod quomodo verum sit, patebit ex tertio puncto, quod proposui.

S. III.

Quam hominis operatio sit beatitudo formalis.

Ad intelligentiam celeberrimæ difficultatis de qua hic obiter tantum ago, & quantum ferè præluet Philosophus lib. 10. cap. 7. & 8. præmittendum est, quid intelligatur nomine beatitudinis formalis & essentialis, cuius intellecta significatione vix superesse potest de quo disputetur. Quia enim aliqui vocant beatitudinem, satietatem perfectissimam appetitus; idè assentunt illam esse solum gaudium & fructiōem. Alij beatitudinem appellant vnionem perfectam, & assimilationem cum Deo; propterea volunt sitam esse beatitudinem in triplici operatione, visione scilicet, amore, ac delectatione; tria enim illa complent in homine similitudinem perfectam cum Deo, qui se ipso fruitur videndo, amando, gaudento. Alij beatitudinem appellant adoptionem summi boni, quam propterea contendunt esse solam intellectiōem. Itaque

Certum sit primò, beatitudinem formalem dupliciter sumi posse, ut rectè obseruat Durandus in 4. dist. 49. quæst. 4. num. 10. Primò prout est status omnium bonorum aggregatione perfectus, seu prout includit illud omne, quod pertinet ad perfectionem totius hominis; & sic beatitudo consistit in cumulo bonorum exteriorum corporis & animi. Secundò prout dicit illud solum, quod est essentialiter beatitudini, ex quo sequuntur aliæ perfectiones hominis beati.

Certum sit secundò, nomine beatitudinis hic non intelligi cumulum illum totius boni, sed præcisam possessionem summi boni, ex qua tanquam ex radice sequitur perfecta satietas appetitus, & complementum omnium bonorum tanquam aliquid naturaliter debitum. His positis,

Dico secundò, tres in quolibet beato esse necessariò operationes circa summum bonum, cognitionem perfectam, amorem seruientem, gaudium suauissimum.

Ratio est, quia tria illa requiruntur ad satietatem appetitus & depulsionem omnis miserie. Primò cognitio summi boni, non obscura illa & ænigmatica, quâ Deus videtur in caligine per creaturas ut specula, in quibus cognoscitur ferè tantum quoad an sit, latet autem totus quoad quid sit;

seil visio clara, immediata, intuitiva, & facie ad faciem, quâ videtur sicuti est per seipsum, & reualata facie. Ratio est, quia sola illa cognitio hoc habet, vt perfectè satiet appetitum; alia omnes cognitiones non satiant, sed accendunt potius, & aliquid relinquunt vterius inquirendum, & appetendum; vel enim non attingunt summum bonum, vel non attingunt nisi valde imperfectè; ideo semper in motu sunt. Hæc operatio appetitum explet perfectissimè, cum sit affectio perfectissima boni perfectissimi. Propterea, inquit Augustinus, desiderium veraciter piorum, quo videre Deum cupiunt, non in eam speciem contuendam flagrat, quo vt vult, apparet quod ipse non est, sed in eam substantiam, quâ ipse est quod est.

Secundò requiritur amor perfectissimus, tum amicitie, tum concupiscentie; probatque optimè Augustinus *lib. de moribus Ecclesie, c. 3.* Quantum existimo, beatus ille nec dici potest, qui non habet quod amat, qualecunque sit; neque qui habet quod amat, si noxium sit; neque qui habet quod non amat, etiam si optimum sit: quantum restat, vt video; cum id quod est hominis optimum, & amatur, & habetur; quia scilicet bonum qualecunque sit, non satiat appetitum, si non ametur; beatitudo autem satiat appetitum.

Tertiò requiritur gaudium & delectatio, seu quies appetitus, & vitalis dulcedo ex summo vt adepto & possessio. Quod enim summè bonum est, perfectèque possidetur & amatur, de illo etiam suavis percipitur delectatio, quæ necessariò sequitur perfectissimam operationem, vt statim dicam. Qui autem non gaudet, ille beatus non est, cum etiam beatitudo appelleretur gaudium, quod est flatus, & necessarium complementum beatitudinis.

Conclusio secunda. Dico tertiò, formalem beatitudinem nec esse gaudium, nec amorem, quæ complementa sunt tantum beatitudinis; sed solam summum boni contemplationem & visionem. Ita docebam 1. 2. cum S. Thoma & Aristotele, cuius rationes mirabiles sanè sunt.

Prima ratio. Prima sit, quæ habetur 1. *Ethic. cap. 7. & lib. 10.* Quia beatitudo est operatio perfecta in vita perfecta; vel etiam optima operatio, maximè continua, iucundissima, sufficiens, & maximè quæta: cognitio summum boni optima est & præstantissima, cum sit operatio nobilissime potentie circa obiectum præstantissimum: est maximè continua, nam contemplari magis quam agere quidvis possumus: est iucundissima, vt statim probabo. Ipsa quoque sufficientia maximè fuerit in contemplatione; nam sapiens maximè sufficiens est ipse sibi: est etiam quietissima, quia præter se nullam affectat si neminem.

Neque obstat, inquit Philosophus, quod talis vita superat hominis naturam; non enim hoc ipso, quo homo est, ita viuet; sed quo est quid in ipso diuinum; nam si mens diuinum ad ipsum hominem est, etiâ vita quæ ab ea manat, diuina est respectu vite huius humane. Oportet autem, non quemadmodum monent quidam, humana non sapere, cum simus homines; aut mortalia, cum simus mortales; sed quoad fieri potest, immortales nos ipsos, cunctaque efficere, vt vita ea viuamus, quæ ab eo manat, quod est eorum, quæ nobis insunt, præstantissimum; nam tamen paruum est mole, vt tamen & pretio omnibus antecellit. Ex quibus

R. P. de Rhodes curs. Philosoph.

A Argumentor primò. Beatitudo esse debet hominis operatio præstantissima: sola intellectio est operatio præstantissima; solus enim intellectus nulla indiget potentia & facultate prius operante, quâ præsens habeat obiectum suum; hoc enim ipse facit exprimens ipsius obiecti similitudinem in seipso. Voluntas autem potentia est cæca, neque sola sufficit per se ad operandum: ergo sola intellectus operatio est beatitudo.

Argumentor secundò. Illa sola operatio est beatitudo, quæ sola est transformatio ipsius beati in Deum: sola cognitio est huiusmodi transformatio & assimilatio; sola enim illa est productio similitudinis, non autem amor, vel gaudium: ergo sola cognitio est beatitudo.

B Argumentor tertiò. Illa sola operatio est beatitudo, quæ sola est possessio summum boni: sola operatio intellectus, non autem operatio voluntatis, est huiusmodi: ergo sola intellectus operatio est beatitudo. Minor probatur, quia illa sola operatio est possessio Dei summum boni, quæ sola facit, & habet bonum obiectum præsens; obiectum dicimur possidere per operationem, quatenus ipsa potentia tanquam manu, & operatione vt apprehensio facimus illud obiectum præsens: sola visio est huiusmodi, quæ sola est actualis representatio; voluntatis autem operatio non facit obiectum præsens, sed supponit: vnde sola intellectus operatio dicitur apprehensio, quia obiectum ad se trahit: ergo sola intellectus operatio est possessio. Amor autem non est possessio, cum abstrahat à præsentia obiecti: gaudium etiam est de possessione, ideoque supponit possessionem, & ab ea distinguitur. Alias rationes attuli olim plures ex S. Thoma.

Obiicitur à Scotistis primò, amorem esse perfectiorem cognitione, & voluntatem ipso intellectu esse præstantiorem; charitas enim nobilior est quam fides: amor fertur in rem vt est in se; intellectus verò fertur solum in similitudinem: voluntas libera est, & imperat intellectui. Deinde illud est beatitudo, quod opponitur summæ miserie: amor opponitur summæ miserie, seu peccato: ergo amor est beatitudo, non autem cognitio.

D Respondebam olim, amorem esse quidem præstantiorem fide in genere moris, sed non in genere rei; magis ergo placemus Deo per charitatem, quam per fidem, quamuis fides sit physice perfectior charitate, quia prodit amor à voluntate, quæ fons est omnis meriti, & moralitatis. Negatur deinde, quod voluntas feratur in ipsam rem, intellectus autem in rei similitudinem; quia intellectus maxime fertur in rem vt est in se, formando intra se ipsum eius similitudinem. Voluntas ex eo quod libera sit, est secundum quid nobilior intellectu; simpliciter autem est ignobilior. Verum est, quod beatus desiderio charitatis, quo cum amat vt amicum, mallet priuari visionem quam amore; desiderio autem concupiscentie, quo desiderat quod est sibi bonum, mallet priuari charitate, quam visione. Similiter etiam peccatum summa est miseria moraliter, non autem physice.

E Obiicitur secundò. Amor est beatitudo, si est possessio summum boni: est autem possessio; est enim vnio amati cum amante, facitque vt amans sit in amato: ergo amor est beatitudo. Deinde beatitudo est vltima perfectio: actus intellectus non est vltima perfectio, cum dirigatur ad amorem & gaudium: ergo cognitio

Obiectio

Fic satis

Obiectio secunda.

Z z

cognitio non est beatitudo, sed amor & delectatio. A Denique beatitudo formalis sariat appetitum etiam formaliter: cognitio sine amore ac gaudio non sariat appetitum: ergo cognitio sola non est formalis beatitudo, præsertim cum non appareat, quomodo sit possessio summi boni.

Respondebam, amorem non esse possessionem boni amati; tamen enim vnio est cum dilecto, non possidet tamen, sed possidetur; exit enim à se amans ut transeat in dilectum, & fiat eius possessio; intellectus autem trahit ad se obiecta, & illa intra se apprehendit; quod est esse possessionem. Beatitudo ergo est perfectio illa vltima, quæ possessio est; non est perfectio vltima simpliciter, id est vltima operatio. Similiter beatitudo formalis radicaliter sariat appetitum, quatenus est radix & causa eorum quæ sariare possunt appetitum; non sariat formaliter appetitum, quantumvis sit formalis beatitudo. Visio summi boni est possessio eius; quia sic Deum præsentem efficit Beato, ut percipere possit totam eius suauitatem, & omnia illius commoda.

Obiectio
tertia.

Obiicitur tertio, ille est vltimus finis quo, seu formalis beatitudo, cui obicitur immediatè vltimus finis qui: sed vltimus finis qui, ut sic, obicitur immediatè actui voluntatis; amor enim est qui tendit in finem ut sic: ergo actus voluntatis est finis quo, seu formalis beatitudo. Similiter beatitudo formalis est actus illius potentie, cui obicitur summum bonum ut sic, seu obiectiua beatitudo: sed summum bonum ut sic obicitur actui voluntatis, non actui intellectus, qui tendit in verum ut sic: ergo actus voluntatis est formalis beatitudo, non autem actus intellectus. Denique beatitudo est vltimis finis: cognitio non est vltimis finis, cum ordinetur ad aliquid vltius: ergo cognitio, &c.

Solutio.

Respondebam negando, finem qui, siue summum bonum ut possessum, immediatè obicitur actui voluntatis; obicitur enim immediatè cognitioni, quæ tendit in finem sub ratione veri, non sub ratione boni. Neque summum bonum est obiectiua beatitudo sub ratione boni, sed prout præsens & possessum; unde distinguitur illa maior. Beatitudo formalis est actus illius potentie, cui obicitur summum bonum, ut præsens & possessum, concedo; sub ratione boni, nego. Non obicitur actui voluntatis ut præsens & possessum, sed sub ratione boni. Denique visio prout appetitur tanquam bonum hominis, in quo est, non ordinatur vltius; prout autem appetitur ut bonum Dei, ordinatur ad amorem: est igitur vltimus finis hominis. Neque verum est, quod visio & amor ordinentur ad gaudium tanquam ad finem per se, quamvis gaudium sit aliquid posterius amore & gaudio.

SECTIO III.

De beatitudine naturali, & beatitudine huius vite.

Explicata existentia & quidditate veræ beatitudinis, non erit difficile statuere per modum corollarij existentiam, & quidditatem beatitudinis, quæ dicitur naturalis, & beatitudinis huius vite.

S. I.

Existencia, & quidditas beatitudinis naturalis.

Nomine beatitudinis naturalis intelligitur illa beatitudo, quæ respondet statui puræ naturæ sicut beatitudo supernaturalis illa est, quæ respondet statui gratiæ. Status naturæ puræ is est in quo Deus hominem ordinasset duntaxat ad finem naturæ debitum per media debita naturæ. Status gratiæ is, in quo Deus ordinat hominem ad finem indebitum per media indebita omni prorsus naturæ creatæ, aut creabili.

Difficultas igitur est, vtrum ex suppositione, quod creatus homo fuisset in statu puræ naturæ, futura fuisset beatitudo aliqua hominis, & in quo sita illa fuisset.

Dico primo. Si fuisset homo conditus in statu puræ naturæ, verè fuisset beatitudo aliqua naturalis alterius vitæ, quam homo per actus suos assequi potuisset, quæ posita fuisset in contemplatione Dei perfectissima, sed abstractiua tamen duntaxat, & mediata.

Prima pars, quæ asserit existentiam huius beatitudinis hominis ita conditi sine vilo dono supernaturali, negatur à Vasque 1. p. disp. 226. cap. 2. & 1. 2. disp. 12. cap. 3. Probatur autem ab aliis communiter, quia nulla est res, quæ intra fines naturæ suæ debitos non possit perfici: ergo si homo conditus fuisset sine vilo dono supernaturali, potuisset perfici naturaliter intra fines suæ naturæ debitos: sed illa perfectio est beatitudo naturalis: ergo si homo conditus fuisset sine donis supernaturalibus, obtinere potuisset beatitudinem naturalem. Deinde non est probabile homines in statu puræ naturæ conditos, sic abiiciendos esse à Deo, ut premium aliquod virtutis adepturi non essent, sicut etiam damnati fuissent ob peccata. Quid enim factum fuisset iis, qui cultores virtutis fuissent, si felicitatem assequi nequiuissent? fuisset enim eorum anima immortalis: ergo fuisset illa beata, vel misera.

Secunda pars explicat quidditatem & adiuncta huius beatitudinis; fuisset enim essentialiter sita in contemplatione abstractiua summi boni, perpetua tamen & stabilis, libera ab omnibus malis & doloribus, bonisque pluribus illi statui debitis cumulata. Ratio ex nuper dictis perspicua est. Beatitudo enim naturalis, sicut supernaturalis, est operatio præstantissima, vltima, maximè continua, sufficientissima, id est paucioribus egens; tranquillissima, diuinissima. Cognitio autem & contemplatio Dei, & studio antecellit, cum sit contemplatiua; & præter seipsam nullum affectat penitus finem, habetque voluptatem propriam, quæ quidem operationem ipsam exauget: sufficientia insuper sunt otium, defatigationis vacuitas, ut humana, & quæcunque alia viro tribuuntur beato, quæ per hanc operationem inesse illi videntur: unde perfecta felicitas hominis fuerit hæc perfectio, sumpta longitudine vitæ perfecta; nihil enim felicitatis est imperfectum. Adde, inquit Philosophus, quod ea solum capacia sunt felicitatis, quæ sunt capacia contemplationis: nam diuinis quidem tota est vita beata, talem habentibus operationem; hominibus autem quoad ipsos talis operationis inest similitudo. At creatorum animalium nullum prorsus est felix, quippe cum nulla ex parte sit capax contemplationis.

Quorūque